

[Christmas Møller.]

den, og lige op til Verdenskrigens Udbrud i 1914 og gennem hele Verdenskrigen, byggede Danmark som de andre nordiske Lande, som mange andre Lande i øvrigt, sin Udenrigspolitik paa Neutralitetspolitikken. Man betragtede det fra alle Sider i vort Folk, indenfor alle politiske Partier, som en fuldkommen given Ting, at Danmark kun kunde føre en eneste Udenrigspolitik, nemlig Neutralitetspolitikken, og at krigerske Konflikter mellem andre Lande var Danmark uvedkommende. Dette fandt klare og tydelige Udtryk ved Krigens Udbrud i 1914, og af de Betragtninger, som de forskellige politiske Partier fremsatte i Forsvarskommissionen af 1919, saaledes som det blev offentliggjort i 1922, fremgaar det, at der herom ikke herskede den ringeste Uenighed mellem de politiske Partier. I det radikale Venstres og Socialdemokratiets fælles Beretning, saaledes som den altsaa blev afgivet i 1922, hedder det, at Ministeriet ingen Tvivl nærrede om, at den eneste mulige Politik var Gennemførelsen af en strengt ligelig Neutralitet, og Gang paa Gang finder man de samme Udtryk anvendt i de Samtaler, der fandt Sted mellem den daværende danske Udenrigsminister, den nuværende Gesandt i Stockholm, Hr. Erik Scavenius, og den daværende Gesandt i Berlin, Grev Moltke. Paa Spørgsmaalet fra Tysklands Side, om Danmark vilde indtage en velvillig Neutralitet overfor Tyskland, svarede den daværende Udenrigsminister saaledes:

„Ja, selvfølgelig, forsaavidt dette er foreneligt med Begrebet Neutralitet.“
Man ser da her skarpt understreget Neutralitetspolitikken som Danmarks egentlige Politik. I den daværende Statsministers Erklæring til Rigsdagen, den nuværende højttærende Justitsministers Erklæring, hedder det:

„Ministeriet, der er kaldet til sin ansvarsfulde Plads med en bestemt Opgave i vor indre Politik, ved sig i dette Øjeblik, da en truende Verdenskrise har fyldt alle Sind med Bekymring, i Overensstemmelse med Rigsdagen, naar det erklærer, at Danmarks eneste Politik under de allerede indtraadte Forhold og under enhver Eventualitet, som kan indtræde, er Iagttagelse af den strengeste Neutralitet, ligelig til alle Sider.“

Og da det Kompleks af Lovforslag, som var nødvendigt paa Grund af Krigens Udbrud, blev fremlagt her i det høje Ting, saa falder der en Række Udtalelser fra Ordførerne for de forskellige Partier. Venstres daværende Formand og Ordfører, Hr. J. C.

Christensen, udtaler, at man fra Venstres Side vil være med til,

„at vort Land holdes neutralt og virkelig anses af alle for at være neutralt.“
Paa Socialdemokratiets Vegne taler K. M. Klausen, og han udtaler som Ordfører for Socialdemokratiet, at Danmarks eneste Politik maa være en streng Neutralitet. Fra Højres Side taler Hammerich, der udtaler, at det er Opgaven

„yderligere at fastslaa, at det er Danmarks faste Villie at hævde den i Dag kundgjorte Neutralitetserklæring.“

Endelig skal det her fremhæves, at det i det kgl. Budskab, som udsendtes den 1. August 1914, udtales:

„Vi tør nære tryk Forventning om, at den strenge og den til alle Sider ensartede Neutralitet, som altid har været hævdet som vort Lands Udenrigspolitik, og som ogsaa nu uvægerligt vil blive fulgt, vil blive agtet af alle.“

Man vil altsaa se, at der — hvilket Standpunkt man end havde til Spørgsmaalet om Landets Forsvar — ikke var den fjerneste Tvivl om, hvorledes Danmarks Politik skulde være overfor andre Lande; det var den traditionelle Neutralitetspolitik, alle var enige om at føre, der var den Betragtning, som laa til Grund for Forsvarsordningen af 1909, hvor det udtrykkeligt i Venstres Betænkning fra den Gang hedder, at man maa

„lægge Hovedvægten paa, at vort Land holder saa megen militær Magt, at det derved sættes i Stand til at opfylde alle folkeretlige Krav, som Neutraliteten paalægger det,“

og gennem hele Krigen støttedes da denne Neutralitetspolitik fra alle Sider i vort Folk.

Neutralitetspolitikken har altsaa været Danmarks Udenrigspolitik i overmaade lang Tid, og det er derfor ikke underligt, at man fra mange Sider stadig holder fast ved denne Politik, og at det let gaar saaledes, at denne traditionelle Opfattelse bliver ved med at raade. Men det skæbnesvangre herved er, at der paa dette Omraade er sket en saa afgørende Vending i Danmarks internationale Stilling, at den traditionelle Neutralitetspolitik simpelt hen ikke mere kan anvendes paa samme Maade som tidligere. Naar nemlig Danmark tør 1914 og gennem hele Verdenskrigen kunde holde sig neutral og erklære sig neutral, skyldtes det, at Neutralitetspolitikken ogsaa fra alle andre Landes Side erkendtes at være den eneste naturlige Politik for Danmark, og at Verdens Nationer erkendte Neutralitetspolitikken som saadan.